

UMOWA

**między Rzeczpospolitą Polską a Państwem Kuwejtu w sprawie popierania i ochrony inwestycji,
sporządzona w Kuwejcie dnia 5 marca 1990 r.**

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 5 marca 1990 r. została sporządzona w Kuwejcie Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Państwem Kuwejtu w sprawie popierania i ochrony inwestycji w następującym brzmieniu:

UMOWA

między Rzeczpospolitą Polską a Państwem Kuwejtu w sprawie popierania i ochrony inwestycji

Rzeczpospolita Polska i Państwo Kuwejtu, dalej zwane wspólnie Umawiającymi się Państwami lub każde indywidualnie Umawiającym się Państwem,

pragnąc stworzyć między sobą sprzyjające warunki dla lepszej współpracy gospodarczej, zwłaszcza dla inwestycji dokonywanych przez inwestorów jednego Umawiającego się Państwa na terytorium drugiego Umawiającego się Państwa,

uznając, że popieranie i wzajemna ochrona takich inwestycji na mocy umów międzynarodowych wpłynie na pobudzenie przedsiębiorczości i przyczyni się do wzrostu dobrobytu w obu Umawiających się Państwach,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Definicje

W rozumieniu niniejszej umowy:

1. Określenie „inwestycja” oznacza wszelkie mienie będące własnością albo bezpośrednio lub pośrednio kontrolowane przez inwestora Umawiającego się Państwa, stanowiące inwestycję na terytorium drugiego Umawiającego się Państwa zgodnie z prawem tego Państwa. Nie ograniczając powyższego określenia ogólnego, określenie „inwestycja” oznacza:

- a) ruchomości i nieruchomości, jak również wszelkie inne prawa rzeczowe, takie jak hipoteka, prawo zatrzymania, zastaw, użytkowanie i podobne prawa;
- b) udziały, akcje i obligacje spółek lub inne prawa albo rodzaje udziałów w tych spółkach, pożyczki i papiery wartościowe wydane przez Umawiające się Państwo lub przez któregokolwiek z jego inwestorów oraz dochody zatrzymane dla reinwestycji;
- c) długi, obsługa i roszczenia pieniężne lub roszczenia do jakiegokolwiek świadczenia posiadającego wartość gospodarczą, związane z inwestycją;
- d) prawa własności intelektualnej i własności przemysłowej, obejmujące w szczególności, ale nie wyłącznie, prawa autorskie, prawa dotyczące znaków towarowych, patentów, wzornictwa przemysłowego, know-how, tajemnic handlowych, nazw handlowych i goodwill;
- e) jakiegokolwiek uprawnienie wynikające z prawa, decyzji administracyjnych lub umowy, w tym koncesje i pozwolenia wydane zgodnie z prawem, posiadające wartość gospodarczą i niezbędne do prowadzenia działalności gospodarczej, takie jak prawo do poszukiwań, badań, wydobywania, zdobywania lub wykorzystywania zasobów naturalnych i prawa do wytwarzania, używania i sprzedawania produktów.

2. Zmiana formy, w której mienie jest zainwestowane lub reinwestowane, nie zmienia jego charakteru jako inwestycji.

3. Określenie „inwestor” oznacza jakąkolwiek osobę fizyczną lub prawną, włącznie z Rządem Umawiającego się Państwa, która inwestuje na terytorium drugiego Umawiającego się Państwa.

4. Określenie „osoba fizyczna” oznacza, w odniesieniu do każdego Umawiającego się Państwa, osobę fizyczną posiadającą obywatelstwo tego Państwa zgodnie z jego prawem.

5. Określenie „osoba prawna” oznacza, w odniesieniu do każdego Umawiającego się Państwa, jakiejkolwiek jednostki utworzone i uznane za osobę prawną zgodnie z prawem tego Umawiającego się Państwa, takie jak instytucje, fundusze rozwojowe, przedsiębiorstwa, agencje, spółdzielnie, spółki jawne, korporacje, urzędy, fundacje, spółki handlowe, firmy, zakłady i stowarzyszenia gospodarcze lub podobne jednostki, niezależnie od faktu, czy ich odpowiedzialność jest ograniczona, czy nie ograniczona, i jakiegokolwiek jednostkę utworzoną poza jurysdykcją Umawiającego się Państwa jako osoba prawna, w której Państwo to lub którykolwiek z jego obywateli lub osób prawnych utworzonych w ramach jego jurysdykcji ma dominujący udział.

6. Określenie „własność” lub „kontrola” oznacza własność lub inne środki kontroli wykonywane za pośrednictwem filii lub podległych spółek, niezależnie od ich siedziby.

7. Określenie „przychody” oznacza kwoty uzyskane z inwestycji, a w szczególności, choć nie wyłącznie, obejmuje zyski, odsetki, dochody z kapitału, dywidendy, należności licencyjne, zarządzanie, pomoc techniczną lub inną opłatę, oraz zapłatę w naturze.

8. Określenie „terytorium” oznacza całość terytorium Umawiającego się Państwa uznawanego przez prawo międzynarodowe włącznie z jakimkolwiek obszarem poza morzem terytorialnym, który zgodnie z prawem międzynarodowym został lub może zostać uznany zgodnie z prawem Umawiającego się Państwa za obszar, nad którym Umawiające się Państwo może sprawować suwerenną władzę lub jurysdykcję.

9. Określenie „działalność związana” oznacza w szczególności, choć nie wyłącznie:

- a) utworzenie, kontrolę i utrzymywanie oddziałów, agencji, biur, fabryk lub innych jednostek w celu prowadzenia działalności gospodarczej;
- b) zakładanie spółek zgodnie z obowiązującym prawem; nabywanie spółek lub udziałów w spółkach, lub w ich majątku oraz zarządzanie, kontrolę, utrzymywanie, wykorzystywanie, osiąganie korzyści i rozwój oraz sprzedaż, likwidację, rozwiązanie lub inne rozporządzenie spółkami założonymi lub nabytymi;
- c) sporządzanie, wykonanie i egzekucję umów związanych z inwestycją;
- d) nabycie (w drodze zakupu, dzierżawy lub w inny sposób zgodny z prawem) własności i rozporządzania (w drodze sprzedaży, testamentu lub w inny sposób zgodny z prawem) majątkiem ruchomym każdego rodzaju, materialnym i niematerialnym;
- e) dzierżawę nieruchomości przeznaczoną dla prowadzenia działalności gospodarczej;
- f) nabycie, utrzymywanie i ochronę praw autorskich, patentów, znaków towarowych, tajemnic handlowych, nazw handlowych, licencji i innych zezwoleń na wytwarzanie towarów i na procesy wytwórcze oraz innych praw własności przemysłowej oraz
- g) zaciąganie kredytów na warunkach rynkowych od miejscowych instytucji finansowych, jak również nabycie i emisja akcji na miejscowych rynkach finansowych, oraz, zgodnie z krajowymi przepisami i zwyczajami, zakup waluty obcej na cele związane z działalnością przedsiębiorstwa.

Artykuł 2

Popieranie i ochrona inwestycji

1. Każde Umawiające się Państwo zobowiązuje się stworzyć i utrzymywać korzystne warunki dla istniejących lub przyszłych inwestycji i reinwestowanych przychodów inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa oraz, sto-

sując własne ustawodawstwo, procedurę administracyjną i praktyki, zezwoli na tworzenie i nabywanie inwestycji na swoim terytorium na warunkach przyznających traktowanie nie mniej korzystne niż przyznane przez nie inwestycjom własnych inwestorów lub inwestorów któregośkolwiek państwa trzeciego, którekolwiek jest bardziej korzystne.

2. Inwestycje dokonane przez inwestorów każdego z Umawiających się Państw będą korzystały z pełnej ochrony i bezpieczeństwa na terytorium drugiego Umawiającego się Państwa. Każde Umawiające się Państwo nie będzie w jakimkolwiek przypadku naruszać w sposób nieuzasadniony lub dyskryminacyjny praw inwestora drugiego Umawiającego się Państwa do zarządzania, utrzymywania, wykorzystywania, osiągania korzyści lub rozporządzania inwestycjami na swoim terytorium.

3. Każde Umawiające się Państwo dążyć będzie do podjęcia koniecznych działań i prawodawstwa w celu nadania odpowiednich udogodnień, bodźców i innych form zachęty dla inwestycji dokonywanych przez inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa.

4. Inwestorom z Umawiających się Państw przysługuje prawo zwrócenia się do odpowiednich władz Państwa przyjmującego o odpowiednie udogodnienia, bodźce i inne formy zachęty, a Państwo przyjmujące udzieli każdej pomocy, zezwolenia, zgody, koncesji i upoważnienia w tych granicach i na takich warunkach, które w danej chwili określone są prawem Państwa przyjmującego.

5. Umawiające się Państwa powinny dążyć w polityce podatkowej do przyznania sprawiedliwego i równego traktowania inwestycji inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa.

6. Umawiające się Państwa będą okresowo konsultowały się wzajemnie w sprawach dotyczących możliwości inwestycyjnych na swoich terytoriach w różnych dziedzinach gospodarki dla ustalenia tam, gdzie inwestycje z jednego Umawiającego się Państwa mogą być w drugim najbardziej korzystne, w interesie obu Umawiających się Państw.

7. Dla osiągnięcia celów niniejszej umowy Umawiające się Państwa będą popierać i ułatwiać powstawanie i tworzenie odpowiednich wspólnych przedsięwzięć między inwestorami Umawiających się Państw dla tworzenia, rozwoju i wykonania projektów inwestycyjnych w różnych dziedzinach gospodarki zgodnie z prawem Państwa przyjmującego.

8. Inwestorom Umawiających się Państw zezwoli się na zatrudnianie kadry zarządzającej i personelu technicznego według swojego uznania niezależnie od narodowości w granicach określonych prawem Państwa przyjmującego. Umawiające się Państwa stworzą wszelkie konieczne udogodnienia, włącznie z wydawaniem wiz i pozwoleń pobytu, kadrze zarządzającej i personelowi technicznemu oraz ich rodzinom, zgodnie z prawem obowiązującym w Umawiających się Państwach.

9. Umawiające się Państwa będą unikać, jako warunku utworzenia, rozwoju lub utrzymania inwestycji, nakładania obowiązków, które przewidują lub nakładają zobowiązania eksportu produkowanych towarów lub które przewidują zakup towarów i usług na miejscu, lub które nakładają inne podobne wymogi.

10. Każde Umawiające się Państwo przyznaje, że w celu utrzymania korzystnych warunków na swoim terytorium dla inwestycji inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa zapewni możliwość skutecznej ochrony roszczeń i dochodzenia praw wynikających z umów inwestycyjnych, zezwoleń inwestycyjnych i własności. Każde Umawiające się Państwo

gwarantuje inwestorom drugiego Umawiającego się Państwa, na warunkach nie mniej korzystnych niż te, które w podobnych sytuacjach mają zastosowanie do własnych inwestorów lub inwestorów któregośkolwiek państwa trzeciego, którekolwiek traktowanie jest bardziej korzystne, prawo dostępu do sądów, trybunałów administracyjnych i urzędów, wszelkich innych organów mających władzę orzekającą oraz prawo swobodnego angażowania w postępowaniu mającym na celu ochronę roszczeń i dochodzenie praw wynikających z inwestycji osób, które zgodnie z prawem państwa siedziby organu orzekającego mają odpowiednie kwalifikacje i uprawnione są do uczestnictwa.

11. Umawiające się Państwa uznają, że zgodnie z niniejszym artykułem, warunki konkurencyjnej równości powinny być utrzymywane tam, gdzie inwestycje będące własnością lub kontrolowane przez Umawiające się Państwo albo jego agencje i instytucje konkurują na terytorium tego Państwa z inwestycjami będącymi prywatną własnością lub kontrolowanymi przez inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa.

12. Każde Umawiające się Państwo będzie publikować wszystkie ustawy, przepisy wykonawcze, praktyki i przepisy postępowania administracyjnego, które dotyczą lub mają wpływ na inwestycje inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa.

Artykuł 3

Zasady traktowania

1. Każde Umawiające się Państwo przyzna inwestycjom i działalności związanej z inwestycjami dokonanymi na swoim terytorium przez inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa traktowanie nie mniej korzystne niż przyznane, w podobnych warunkach, inwestycjom i działalności z nimi związanej własnym inwestorom lub inwestorom któregośkolwiek państwa trzeciego, którekolwiek jest bardziej korzystne.

2. Każde Umawiające się Państwo przyzna inwestorom drugiego Umawiającego się Państwa, w odniesieniu do zarządzania, utrzymywania, wykorzystywania, osiągania korzyści, nabycia lub rozporządzania ich inwestycjami, lub jakiegokolwiek innej działalności z nimi związanej, traktowanie słuszne i sprawiedliwe. Traktowanie to będzie nie mniej korzystne niż przyznane swoim inwestorom lub inwestorom któregośkolwiek państwa trzeciego, którekolwiek jest bardziej korzystne.

Artykuł 4

Wyłączenia

Postanowienia niniejszej umowy, dotyczące traktowania nie mniej korzystnego niż przyznane przez jedno Umawiające się Państwo własnym inwestorom lub inwestorom któregośkolwiek państwa trzeciego, nie będą interpretowane jako nakładające na to Umawiające się Państwo obowiązek objęcia inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa korzyściami z tytułu jakiegokolwiek traktowania, preferencji lub przywileju, wynikających z:

- a) istniejącej lub przyszłej unii celnej, unii gospodarczych, organizacji wzajemnej pomocy gospodarczej, strefy wolnego handlu lub strefy wspólnej zewnętrznej taryfy celnej, unii walutowej lub podobnej umowy międzynarodowej lub innej formy porozumienia o współpracy regionalnej lub subregionalnej, których Umawiające się Państwa są lub mogą zostać stroną, lub
- b) przyjęcia umowy prowadzącej do utworzenia lub rozszerzenia takiej unii, organizacji lub strefy na rozsądny okres czasu, lub

- c) jakiegokolwiek międzynarodowej, regionalnej lub subregionalnej umowy lub innego porozumienia dotyczących w całości lub głównie opodatkowania lub przepływu kapitału lub jakiegokolwiek z wewnętrznych przepisów dotyczących w całości lub głównie opodatkowania.

Artykuł 5

Kompensata za szkody i straty

1. Jeżeli inwestycje dokonywane przez inwestorów Umawiającego się Państwa doznały na terytorium drugiego Umawiającego się Państwa uszczerbku w wyniku wojny lub innego konfliktu zbrojnego, stanu wyjątkowego, buntu, powstania, zamieszek lub innych podobnych zdarzeń, zostanie im przyznane, w odniesieniu do odtworzenia, odszkodowania, kompensaty lub innego uregulowania, traktowanie nie mniej korzystne niż to, które drugie Umawiające się Państwo przyznaje własnym inwestorom lub inwestorom któregośkolwiek państwa trzeciego, którekolwiek jest bardziej korzystne.

2. Z zastrzeżeniem postanowień ustępu 1, inwestorom jednego Umawiającego się Państwa, którzy z powodu zdarzeń wymienionych w tym ustępie doznali uszczerbku lub strat na terytorium drugiego Umawiającego się Państwa w wyniku:

- rekwizycji ich majątku przez siły zbrojne lub urzędy,
- zniszczenia ich mienia przez siły zbrojne lub urzędy, nie spowodowanego podczas walki zbrojnej lub nie wynikającego z konieczności sytuacji,

zostanie przyznane właściwe i sprawiedliwe odszkodowanie za uszczerbek lub stratę poniesioną podczas okresu rekwizycji lub wskutek zniszczenia mienia.

Wynikające z powyższego płatności będą swobodnie transferowane bez zbędnej zwłoki.

Artykuł 6

Sekwestracja i konfiskata

Inwestycje każdego Umawiającego się Państwa lub któregośkolwiek z jego inwestorów nie podlegają sekwestracji, konfiskacie lub podobnym środkom, z wyjątkiem postępowania zgodnego z prawem.

Artykuł 7

Nacjonalizacja lub wywłaszczenie

- a) Inwestycje Umawiających się Państw lub któregośkolwiek z ich inwestorów nie zostaną bezpośrednio lub pośrednio poddane ograniczeniom lub arbitralnym, nieuzasadnionym, dyskryminacyjnym środkom lub nie zostaną znacjonalizowane, wywłaszczone lub poddane środkom wywołującym skutki równoznaczne z nacjonalizacją lub wywłaszczeniem przez drugie Umawiające się Państwo, chyba że dla celów publicznych w interesie narodowym tego Państwa, za niezwłocznym, właściwym i sprawiedliwym odszkodowaniem i pod warunkiem, że środki te zostaną podjęte niedyskryminacyjnie zgodnie z powszechnie obowiązującym prawem wewnętrznym i nie będą sprzeczne z którymkolwiek zobowiązaniem zaciągniętym przez to państwo.

- Odszkodowanie takie zostanie obliczone i ustalone zgodnie z uznanymi zasadami wyceny, takimi jak wartość rynkowa inwestycji, bezpośrednio przed lub w chwili gdy decyzja o nacjonalizacji lub wywłaszczeniu została ogłoszona lub stała się publicznie znana, którekolwiek rozwiązanie będzie bardziej korzystne.

Jeżeli wartość rynkowa jest trudna do ustalenia, odszkodowanie zostanie ustalone na sprawiedliwych

zasadach, biorąc pod uwagę, między innymi, zainwestowany kapitał, amortyzację, kapitał transferowany za granicę, wartość odtworzenia, przyrost wartości, bieżące dochody, goodwill i inne istotne okoliczności.

W przypadku zwłoki w wypłacie odszkodowania zostanie ono wypłacone w wysokości nie mniej korzystnej niż to, które inwestor uzyskałby niezwłocznie w dniu wywłaszczenia lub nacjonalizacji. W tym celu do kwoty odszkodowania wliczone będą odsetki na aktualnym poziomie LIBOR od dnia nacjonalizacji lub wywłaszczenia do dnia zapłaty.

W przypadku braku porozumienia między inwestorem a Państwem przyjmującym, ustalenie wysokości odszkodowania zostanie przekazane do rozstrzygnięcia przez arbitraż zgodnie z artykułem 10. Kwota odszkodowania, ostatecznie ustalona, zostanie niezwłocznie wypłacona inwestorowi w walutach wymiernych i dopuszczona do swobodnego transferu bez zbędnej zwłoki.

- Jeśli Umawiające się Państwo znacjonalizuje lub wywłaszczy inwestycje osoby prawnej, która została utworzona lub zarejestrowana zgodnie z prawem obowiązującym na jego terytorium, w której drugie Umawiające się Państwo lub którykolwiek z jego inwestorów posiada udziały, akcje, obligacje lub inne prawa lub korzyści, zapewni ono niezwłoczną wypłatę właściwego i sprawiedliwego odszkodowania oraz zezwoli na jego transfer bez zbędnej zwłoki. Wysokość odszkodowania zostanie ustalona i wypłacona zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. b).

2. Postanowienia niniejszego artykułu obejmują również bieżące dochody z inwestycji, a także, w przypadku likwidacji, wpływy z likwidacji.

Artykuł 8

Transfery

1. Każde Umawiające się Państwo zagwarantuje bez zbędnej zwłoki transfer poza swoje terytorium w którejkolwiek swobodnie wymiennej walucie:

- przychodów uzyskiwanych z inwestycji przez inwestora drugiego Umawiającego się Państwa;
- wpływów pochodzących ze sprzedaży, całkowitej lub częściowej likwidacji inwestycji, dokonanej przez inwestora drugiego Umawiającego się Państwa;
- kwot przeznaczonych na spłatę pożyczek;
- wynagrodzeń obywateli drugiego Umawiającego się Państwa, otrzymywanych z tytułu pracy i usług związanych z inwestycją wykonaną na jego terytorium;
- kwot przeznaczonych na zarządzanie inwestycją na terytorium Umawiającego się Państwa lub państwa trzeciego; oraz
- dodatkowych funduszy niezbędnych do utrzymania inwestycji.

2. Nie ograniczając znaczenia artykułu 3 niniejszej umowy, Umawiające się Państwa zobowiązują się do przyznania transferem, o których mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu, traktowania równie korzystnego jak przyznane transferem pochodzącym z inwestycji dokonanych przez inwestorów któregośkolwiek państwa trzeciego.

3. Dla celów niniejszej umowy kursy walutowe ustalone będą zgodnie z oficjalnymi kursami ogłoszonymi przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy lub, w przypadku ich braku, zgodnie z kursem ustalonym przez Umawiające się Państwa, z zastrzeżeniem że w przypadku wprowadzenia systemu dwupoziomowego kursu walut stosowany będzie kurs korzystniejszy.

4. Jednakże transfery, o których mowa wyżej, podlegają rozsądnej regulacji proceduralnej, obowiązującej w danym okresie w państwie przyjmującym i rząd Państwa przyjmującego ma prawo do wprowadzenia przejściowych, rozsądnych ograniczeń na okresy nie przekraczające trzech miesięcy z uwagi na zaistnienie poważnej nierównowagi gospodarczej, z tym że w okresach tych co najmniej 50% kwot przeznaczonych do transferu będzie transferowane.

Artykuł 9 Subrogacja

1. Jeżeli Umawiające się Państwo lub jego wyznaczona agencja dokona płatności któremukolwiek z jego inwestorów w ramach odszkodowania lub gwarancji udzielonej w związku z inwestycją lub którąkolwiek jej częścią dokonaną na terytorium Państwa przyjmującego, lub w inny sposób przejmie uprawnienia tych inwestorów w związku z takimi inwestycjami, Państwo przyjmujące uzna:

- a) uprawnienie drugiego Umawiającego się Państwa lub jego wyznaczonej agencji, powstałe z tytułu przelewu, odszkodowania lub innej subrogacji i z mocy prawa lub w wyniku czynności prawnej;
- b) uprawnienie drugiego Umawiającego się Państwa lub jego wyznaczonej agencji do dochodzenia tego prawa z tytułu subrogacji, w tym samym zakresie jak jego poprzednik prawny.

2. Jednakże drugie Umawiające się Państwo uzna prawo Państwa przyjmującego do potrącenia należnych, a nie zapłaconych przez inwestora podatków lub ciężarów publicznych.

3. Jeśli drugie Umawiające się Państwo nabędzie jakiegokolwiek kwoty w wyżej wymieniony sposób, będzie mu przyznane w stosunku do nich traktowanie nie mniej korzystne niż przyznane środkom inwestorów Państwa przyjmującego lub któregośkolwiek państwa trzeciego, pochodzącym z działalności inwestycyjnej podobnej do tej, w której zaangażowana była strona otrzymująca odszkodowanie, którekolwiek byłoby bardziej korzystne.

Artykuł 10

Rozstrzygnięcie sporów inwestycyjnych

1. Każdy spór między Umawiającym się Państwem i inwestorem drugiego Umawiającego się Państwa dotyczący inwestycji będzie tak dalece, jak to możliwe, rozstrzygany między stronami sporu w sposób polubowny.

2. Jeżeli spór nie może być rozstrzygnięty zgodnie z postanowieniami ustępu 1 w okresie 6 miesięcy od daty wystąpienia z wnioskiem o rozstrzygnięcie sporu, strony mogą zastosować następujący tryb postępowania:

- a) spór zostanie rozstrzygnięty zgodnie z procedurą polubownego rozstrzygnięcia sporów, którą strony sporu uprzednio uzgodniły,
- b) spory dotyczące wywłaszczenia, nacjonalizacji i odszkodowań w myśl art. 7 oraz transferów w myśl art. 8 zostaną, na wniosek inwestora, skierowane do rozstrzygnięcia przez międzynarodowy trybunał arbitrażowy ad hoc,
- c) w przypadku sporu nie wymienionego w ustępie 2 litera b) spór taki zostanie, po wyczerpaniu wszystkich wewnętrznych środków prawnych, skierowany do międzynarodowego trybunału arbitrażowego ad hoc.

3. Międzynarodowy trybunał arbitrażowy ad hoc będzie dla każdej sprawy utworzony w następujący sposób:

- a) Trybunał arbitrażowy będzie złożony z trzech arbitrów. Każda strona wybiera jednego arbitra. Dwaj wybrani

arbitrzy wyznaczą wspólnie przewodniczącego będącego obywatelem państwa trzeciego, z którym oba Umawiające się Państwa utrzymują stosunki dyplomatyczne.

Arbitrzy zostaną mianowani w ciągu 2 miesięcy od daty, w której jedna strona sporu poinformuje drugą o zamiarze przekazania sporu do arbitrażu.

Jeżeli nominacji nie można dokonać w wyżej wymienionym terminie, każda strona może zwrócić się do Przewodniczącego Instytutu Arbitrażowego Sztokholmskiej Izby Handlu o dokonanie wymaganej nominacji w okresie dwóch miesięcy.

- b) Trybunał arbitrażowy, mający siedzibę i wydający orzeczenia w Szwecji, może również badać dowody i odbywać sesje w innych miejscach, jeżeli uzna to za stosowne.

Postępowanie będzie prowadzone w języku angielskim, chyba że trybunał uzna za konieczne lub mające wpływ na wydanie sprawiedliwego orzeczenia badanie dowodów i dopuszczenie dokumentów w innych językach. W takim przypadku trybunał spowoduje dokonanie i udostępnienie wiarygodnego tłumaczenia na język angielski.

- c) Trybunał arbitrażowy podejmuje decyzje większością głosów. Orzeczenie będzie ostateczne, wiążące obie strony sporu i zostanie wykonane przez obie strony sporu.
- d) Orzeczenie arbitrażowe będzie wydane zgodnie z prawem wewnętrznym, nie wyłączając przepisów kolizyjnych Umawiającego się Państwa przyjmującego inwestycje i zgodnie z postanowieniami niniejszej umowy, jak również z powszechnie uznanymi i przyjętymi przez oba Umawiające się Państwa zasadami prawa międzynarodowego.
- e) W postępowaniu arbitrażowym strony sporu ponoszą koszty własnego arbitra oraz swych doradców. Koszty przewodniczącego i pozostałe koszty trybunału arbitrażowego zostaną pokryte w równych częściach przez obie strony sporu, chyba że trybunał postanowi inaczej.

4. W przypadku gdy oba Umawiające się Państwa staną się stronami Konwencji o rozstrzygnięciu sporów inwestycyjnych między państwami i obywatelami innych państw, otwartej do podpisu w Waszyngtonie DC dnia 18 marca 1965 r., spory zgodnie z tym artykułem zostaną przedłożone do rozstrzygnięcia w drodze concyliacji lub arbitrażu do Międzynarodowego Centrum Rozstrzygnięcia Sporów Inwestycyjnych.

5. Podczas któregośkolwiek postępowania sądowego, arbitrażowego czy innego, dotyczącego sporu inwestycyjnego między Umawiającym się Państwem a inwestorem drugiego Umawiającego się Państwa, Umawiające się Państwo nie powoła się w obronie na swój immunitet. Żadne powództwo wzajemne lub prawo potrącenia nie może być oparte o fakt, że zainteresowany inwestor otrzymał lub otrzyma na podstawie umowy ubezpieczenia odszkodowanie lub inną kompensatę za całość lub część domniemanych szkód od jakiejkolwiek osoby trzeciej, publicznej lub prywatnej, włącznie z drugim Umawiającym się Państwem i jego agendami, agencjami i instytucjami. Niezależnie od powyższego, inwestorowi drugiego Umawiającego się Państwa nie przysługuje odszkodowanie wyższe niż wartość majątku, którego ono dotyczy, biorąc pod uwagę wszystkie źródła odszkodowania na terytorium państwa odpowiedzialnego za odszkodowanie.

6. Umawiające się Państwa nie będą korzystały z kanałów dyplomatycznych w związku z którąkolwiek sprawą przekazaną arbitrażowi, dopóki postępowanie nie zostanie zakończone i Umawiające się Państwo nie postąpi zgodnie lub nie uwzględni orzeczenia wydanego przez trybunał arbitrażowy.

Artykuł 11

Rozstrzygnięcie sporów między Umawiającymi się Państwami

1. Spory między Umawiającymi się Państwami dotyczące interpretacji lub stosowania niniejszej umowy powinny być rozstrzygane, tak dalece, jak to możliwe, w drodze przyjaznej konsultacji obu Państw kanałami dyplomatycznymi.

2. Jeśli spór nie może być rozstrzygnięty w ten sposób w ciągu sześciu miesięcy, zostanie on, na wniosek któregoś z Umawiających się Państw, przedłożony trybunałowi arbitrażowemu ad hoc zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu.

3. Trybunał arbitrażowy zostanie utworzony w następujący sposób: W ciągu dwóch miesięcy od otrzymania wniosku o wszczęcie postępowania arbitrażowego każde Umawiające się Państwo wyznaczy jednego arbitra trybunału. Wyznaczeni arbitrzy wybiorą następnie przewodniczącego będącego obywatelem państwa trzeciego, z którym oba Umawiające się Państwa utrzymują stosunki dyplomatyczne (dalej zwanego przewodniczącym). Przewodniczący zostanie wyznaczony w ciągu trzech miesięcy od dnia powołania pozostałych członków trybunału.

4. Jeżeli w terminie określonym w ust. 3 strony sporu nie dokonają nominacji swoich arbitrów, a ci nie wybiorą przewodniczącego, to wymaganych nominacji na ich wniosek może dokonać Przewodniczący Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. Jeżeli Przewodniczący jest obywatelem Umawiającego się Państwa lub jakiegokolwiek innego przyczyny uniemożliwiają mu wypełnienie tej funkcji, należy zwrócić się do Wiceprzewodniczącego o dokonanie nominacji.

Jeżeli Wiceprzewodniczący jest obywatelem Umawiającego się Państwa lub z innych względów nie może wypełnić wspomnianej funkcji, to należy zwrócić się o dokonanie nominacji do najstarszego rangą członka Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, który nie jest obywatelem żadnego Umawiającego się Państwa.

5. Trybunał arbitrażowy orzeka większością głosów. Orzeczenia są wiążące. Każde Umawiające się Państwo ponosi koszty własnego arbitra trybunału i swoich doradców w postępowaniu arbitrażowym; koszty Przewodniczącego i pozostałe koszty zostaną pokryte w równych częściach przez Umawiające się Państwa, chyba że trybunał arbitrażowy postanowi inaczej. Trybunał arbitrażowy określi tryb swojego postępowania.

Artykuł 12

Stosunki między Rządami

Postanowienia niniejszej umowy będą stosowane niezależnie od istniejących stosunków dyplomatycznych lub konsularnych między Umawiającymi się Państwami.

Artykuł 13

Zastrzeżenia

1. Jeżeli prawo wewnętrzne Umawiającego się Państwa lub istniejące, lub przyszłe zobowiązania powstałe mię-

dzy Umawiającymi się Państwami zgodnie z prawem międzynarodowym zawierają dodatkowe regulacje, które ogólnie lub szczegółowo przewidują w odniesieniu do inwestycji dokonanych przez inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa traktowanie bardziej korzystne od przewidzianego w niniejszej umowie, to takie regulacje w zakresie, w jakim są korzystniejsze, będą miały pierwszeństwo przed niniejszą umową.

2. Każde Umawiające się Państwo będzie przestrzegać zobowiązań przyjętych w odniesieniu do inwestycji dokonywanych na jego terytorium przez inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa.

Artykuł 14

Zakres stosowania

Niniejsza umowa będzie również stosowana do inwestycji dokonanych przez inwestorów Umawiającego się Państwa na terytorium drugiego Umawiającego się Państwa po dniu 1 lipca 1986 r. i przyjętych zgodnie z ustawodawstwem tego Umawiającego się Państwa.

Artykuł 15

Wejście w życie

Niniejsza umowa wejdzie w życie w dniu otrzymania przez którekolwiek Umawiające się Państwo późniejszej noty informującej o zakończeniu procedury wymaganej przez prawo dla wejścia niniejszej umowy w życie.

Artykuł 16

Czas obowiązywania i wygaśnięcie

1. Niniejsza umowa pozostanie w mocy przez trzydzieści lat i zachowa moc przez dalszy okres lub okresy, chyba że na rok przed wygaśnięciem pierwszego lub następnych okresów którekolwiek Umawiające się Państwo notyfikuje drugie Umawiające się Państwo o zamiarze wypowiedzenia umowy. Notyfikacja o wypowiedzeniu uprawomocnia się po roku od otrzymania jej przez drugie Umawiające się Państwo.

2. W odniesieniu do inwestycji dokonanych przed dniem, w którym notyfikacja o wypowiedzeniu niniejszej umowy uprawomocnia się, postanowienia niniejszej umowy pozostają w mocy przez 20 lat od dnia rozwiązania niniejszej umowy.

Na dowód czego niżej podpisani i należycie upoważnieni przez ich właściwe władze podpisali niniejszą umowę.

Sporządzono w dwóch egzemplarzach w Kuwejcie w poniedziałek dnia 5 marca 1990 r. odpowiadający dni poniedziałek 8 Shaban 1410 r. w językach polskim, arabskim i angielskim, przy czym wszystkie trzy teksty mają jednakową moc. W przypadku rozbieżności, tekst angielski będzie rozstrzygający.

Z upoważnienia
Rzeczypospolitej Polskiej
M. Świącicki

Z upoważnienia
Państwa Kuwejtu
Jassim M. Al-Kharafi

PROTOKÓŁ

Podpisując umowę między Rzeczpospolitą Polską i Państwem Kuwejtu w sprawie popierania i ochrony inwestycji niżej podpisanymi Pełnomocnicy dodatkowo uzgodnili

następujące postanowienia, które stanowią część integralną tej umowy.

1. W odniesieniu do artykułu 1:

a) Pojęcia „kontrola” nad mieniem i „dominujący udział” w jakiegokolwiek jednostce uznanej za osobę prawną poza jurysdykcją Umawiającego się Państwa, o której mowa w ustępie 1, 5 i 6, odnosi się do wywierania przez inwestora Umawiającego się Państwa kontrolującego wpływu na działalność tej drugiej osoby prawnej, wynikającego z udziału inwestora w kapitale zakładowym lub uprawnień nadanych mu w dokumentach założycielskich takiej osoby prawnej. Czyste związki zobowiązaniowe, takie jak na przykład pożyczki istniejące między inwestorem Umawiającego się Państwa i osobą prawną Państwa trzeciego, nie oznaczają „kontroli” lub „dominującego udziału” w przypadku braku innych środków kontroli właściwych prawu spółek. W przypadku inwestycji dokonanych pośrednio przez osobę prawną państwa trzeciego kwota odszkodowania należąca i płatna inwestorowi Umawiającego się Państwa jest proporcjonalna do wielkości jego rzeczywistego udziału w kapitale tej osoby prawnej państwa trzeciego.

b) Przychody z inwestycji i, w przypadku ich reinwestycji, przychody z niej uzyskane korzystają z takiej samej ochrony oraz ułatwień jak pierwotna inwestycja.

2. W odniesieniu do artykułu 2:

a) Inwestycje dokonane zgodnie z obowiązującymi przepisami Umawiającego się Państwa przez inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa korzystają na obszarze obowiązywania prawa tego Umawiającego się Państwa z pełnej ochrony przewidzianej niniejszą umową.

b) Obywatelom upoważnionym do pracy na terytorium jednego z Umawiających się Państw udzielona zostanie odpowiednia pomoc dla wykonywania ich działalności zawodowej.

c) Umawiające się Państwa ułatwią, w świetle swoich wewnętrznych ustaw, przepisów wykonawczych i praktyki administracyjnej, wydawanie wiz wjazdowych i zezwoleń na pobyt, pracę i podróż obywateli jednego Umawiającego się Państwa w związku z inwestycją na terytorium drugiego Umawiającego się Państwa.

3. W odniesieniu do artykułu 3:

a) Wymóg traktowania inwestycji i działalności związanej z inwestycją inwestorów drugiego Umawiającego się Państwa nie mniej korzystnie niż inwestycji i związanej z nimi działalności w podobnych sytuacjach własnych inwestorów Umawiającego się Państwa jest bez uszczerbku dla stosowania ustaw, przepisów wykonawczych i praktyk administracyjnych każdego Umawiającego się Państwa, na których podstawie inwestorzy drugiego Umawiającego się Państwa są dopuszczeni do inwestowania na terytorium pierwszego Umawiającego się Państwa.

b) Wszelkim działaniom obejmującym zakup, sprzedaż i przewóz surowców i wyrobów przetworzonych, energii, paliw i środków produkcji oraz operacjom wszelkiego rodzaju zostanie przyznane traktowanie nie mniej korzystne niż przyznane działaniom związanym z inwestycją, prowadzonym przez inwestorów Państwa przyjmującego lub przez inwestorów państw trzecich, którekolwiek jest korzystniejsze. Nie będzie przeszkód dla formalnego wykonywania takich zadań, jeżeli będą one prowadzone zgodnie z ustawami, przepisami wykonawczymi i praktykami administracyjnymi.

c) Następujące przypadki w szczególności zostaną uznane za „traktowanie mniej korzystne” w rozumieniu artykułu 3: ograniczenia w zakupach surowców, materiałów pomocniczych, energii, paliw, środków produkcji lub operacji wszelkiego rodzaju utrudniających sprzedaż towarów w Państwie przyjmującym lub na zewnątrz, jak

również wszelkie inne środki mające podobny skutek. Środki zastosowane z uwagi na ochronę bezpieczeństwa publicznego, zdrowia lub moralności nie będą uznane „za traktowanie mniej korzystne” w rozumieniu artykułu 3.

d) Postanowienia artykułu 3 nie zobowiązują Umawiającego się Państwa do rozciągnięcia na inwestorów przebywających na terytorium drugiego Umawiającego się Państwa przywilejów, wyłączeń podatkowych oraz ulg podatkowych, które gwarantowane są tylko własnym inwestorom mającym miejsce zamieszkania na jego terytorium.

e) W przypadku przewozu towarów lub osób związanych z inwestycją żadne z Umawiających się Państw nie będzie wyłączać ani czynić przeszkód przedsiębiorstwom transportowym drugiego Umawiającego się Państwa lub jego inwestorów i wyda pozwolenie niezbędne do wykonania tego przewozu, włączając transport:

(i) towarów przeznaczonych dla inwestycji w rozumieniu niniejszej umowy, nabywanych na terytorium jednego z Umawiających się Państw lub państwa trzeciego przez lub w imieniu przedsiębiorstwa, w którym mienie w rozumieniu tej umowy jest zainwestowane,

(ii) osób podróżujących w związku z inwestycją.

4. W odniesieniu do artykułu 4:

Sformułowanie „przepływ kapitału” użyte w artykule 4 litera c) będzie rozumiane stosownie do specyficznych porozumień z następującymi organizacjami: Radą Współpracy Państw Arabskich Regionu Zatoki, Ligą Państw Arabskich i Organizacją Konferencji Islamskiej.

5. W odniesieniu do artykułu 7:

Postanowienia artykułu 7 stosuje się do któregośkolwiek bezpośredniego lub pośredniego środka wyłączenia, nacjonalizacji lub innych podobnych środków, jak zamrożenie lub zablokowanie mienia, wymierzanie nadmiernych podatków, przymusowa sprzedaż całości lub części inwestycji, środka przymusowego lub interwencji Państwa prowadzącej do utraty lub uszczerbku gospodarczej wartości takiej inwestycji, jeśli skutek stosowania takiego środka lub szeregu takich środków byłby równoznaczny z wyłączeniem lub nacjonalizacją, oraz włączając w to na przykład jakiegokolwiek ograniczenia lub uniemożliwienie zarządzania, transferu, użytkowania, wycofania, zapłaty lub jakiegokolwiek kontroli nad inwestycją.

6. W odniesieniu do artykułów 5, 7 i 8:

a) Warunek „bez zbędnej zwłoki” w rozumieniu artykułów 5, 7 i 8 uważa się za spełniony, jeśli repatriacja lub transfer następuje w okresie, który jest zwykle wymagany zgodnie z międzynarodowym zwyczajem finansowym. Okres, o którym mowa, rozpoczyna się od dnia przekazania wymaganego wniosku i w żadnym przypadku nie będzie dłuższy niż 3 miesiące.

b) W przypadku zobowiązania do wypłaty odsetek według stawki LIBOR za zwłokę w wypłacie odszkodowania, odsetki będą naliczane począwszy od pierwszego dnia po upływie okresu „niezbędnej zwłoki” zdefiniowanego w powyższym ustępie a).

7. W odniesieniu do artykułu 8:

a) Transfery, o których mowa w artykule 8, w odniesieniu do Rzeczypospolitej Polskiej oznaczać będą transfery dokonywane z rachunku w walutach obcych inwestora Państwa Kuwejtu prowadzonego w Rzeczypospolitej Polskiej.

b) Jeżeli inwestor Państwa Kuwejtu nie posiada wystarczającej kwoty waluty obcej dla dokonania transferu,

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zezwoli na wymianę waluty polskiej na walutę wymiennalną w celu dokonania transferu:

- (i) wpływów pochodzących ze sprzedaży lub z całkowitej lub częściowej likwidacji inwestycji dokonywanej przez inwestora Państwa Kuwejtu;
  - (ii) odszkodowań, o których mowa w artykule 5 i 7;
  - (iii) przychodów pochodzących z inwestycji dokonanej w całości lub części przez inwestora Państwa Kuwejtu, jeżeli właściwe władze Rzeczypospolitej Polskiej udzielią indywidualnego zezwolenia inwestorowi kuwejckiemu na dokonanie wymiany waluty polskiej na walutę wymiennalną lub, jeżeli z powodu decyzji administracyjnej albo innego nie przewidzianego przez inwestora kuwejckiego przypadku na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, nie spowodowanego przez inwestora, jak również nie stanowiącego ryzyka handlowego, jego inwestycja pozbawiona została możliwości uzyskania dochodów w walucie wymiennalnej, który to dochód w takim przypadku zostałby osiągnięty.
- c) W uzupełnieniu przypadków wyliczonych w powyższej literze b), jeżeli rząd Rzeczypospolitej Polskiej zezwoli

inwestorowi Państwa Kuwejtu na nabycie mniejszościowego udziału w istniejącej polskiej osobie prawnej, wtedy taka osoba będzie mogła uczestniczyć na konkurencyjnych zasadach w przetargach walutowych organizowanych dla polskich podmiotów gospodarczych i waluty obce nabyte na przetargu mogą być wykorzystane na pokrycie wydatków takiej osoby, związanych z bieżącą działalnością, włączając wpłatę wynagrodzeń dla pracowników będących osobami zagranicznymi, którzy uzyskali zgodę na pracę w związku z taką inwestycją dokonaną przez kuwejckiego inwestora w polskiej osobie prawnej.

Sporządzono w dwóch egzemplarzach w Kuwejcie w poniedziałek dnia 5 marca 1990 r. odpowiadający dniu poniedziałek 8 Shaban 1410 r. w językach polskim, arabskim i angielskim, przy czym wszystkie trzy teksty mają jednakową moc. W przypadku rozbieżności, tekst angielski będzie rozstrzygający.

Z upoważnienia
Rzeczypospolitej Polskiej
M. Świącicki

Z upoważnienia
Państwa Kuwejtu
Jassim M. Al-Kharafi

Po zaznajomieniu się z powyższą umową, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 9 lipca 1990 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *W. Jaruzelski*

L.S.

Minister Spraw Zagranicznych: *K. Skubiszewski*